

**Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-018-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, кӯч. Буни Ҳисорак)**

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертацияи Нурӯллозода Алӣ Нурӯлло дар мавзӯи «Танзими ҳуқуқи фаъолияти соҳибкорӣ дар бозори хизматрасониҳои суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзди илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.3. – Ҳуқуқи маданӣ; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот. Дар шароити гузариши Ҷумҳурии Тоҷикистон ба иқтисоди бозорӣ, рушди рақобат, рақамикунонии хизматрасониҳои молиявӣ ва афзоиши хатарҳои беруна (тағйирёбии иқлим, бӯҳронҳои иқтисодӣ, муҳочирати меҳнатӣ), бозори суғурта ҳамчун яке элементҳои калидии инфрасохтори молиявӣ ва воситаи муҳими ҳифзи манфиатҳои соҳибкорон аҳаммияти стратегӣ пайдо мекунад. Дар солҳои охир ҳаҷми пардохтҳои суғуртавӣ нишондиҳандаҳои мусбатро (208,60 млн. сомонӣ дар нимсолаи аввали соли 2025, афзоиши шумораи шартномаҳо +16,4%) нишон медиҳад, аммо сатҳи нафузи суғурта нисбат ба кишварҳои ҳамсоя ҳанӯз паст боқӣ мондааст. Ин вазъият мавзӯи таҳқиқотро аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ хеле мубрам месозад. Таҳлили амиқи ҳуқуқи фаъолияти соҳибкорӣ дар ин бозор, ошкор намудани мушкилот ва пешниҳоди роҳҳои тақмили қонунгузорӣ ба рушди устувори иқтисоди миллӣ, ҳифзи манфиатҳои соҳибкорон ва ҷалби сармоя мусоидат менамояд.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ таҳқиқот. Аҳаммияти назариявӣ таҳқиқот дар он зоҳир мешавад, ки муаллиф дар илми ҳуқуқшиносии ватанӣ бори нахуст таҳқиқоти ҳамаҷонибаи танзими ҳуқуқи фаъолияти соҳибкорӣ дар бозори суғурта дар шароити ислоҳоти солҳои 2020–2025 ва рақамикунонии низоми молиявӣ анҷом додааст. Муаллиф фаъолияти

суғуртавиरो ҳамчун намуди мустақили фаъолияти соҳибкорӣ тавсиф намуда, аломатҳо, хусусиятҳо ва шаклҳои ҳуқуқии шартномаҳои суғуртаро ҳамчун объекти муносибатҳои соҳибкорӣ таҳлил кардааст. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки пешниҳодоти мушаххаси муаллиф – таҳия ва қабули Кодекси суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, таъсиси Фонди кафолати пардохтҳои суғуртавӣ, институти омбудсмени суғурта, ҷорӣ намудани унсурҳои стандартҳои байналмилалӣ Solvency II ва IFRS 17, тақмили механизмҳои ҳифзи ҳуқуқи соҳибкорон – метавонанд дар фаъолияти қонунгузорӣ, Бонки миллии Тоҷикистон, судҳои иқтисодӣ ва ташкилотҳои суғуртавӣ истифода шаванд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот. Натиҷаҳои таҳқиқот асоснок карда шудаанд, зеро муаллиф зиёда аз 200 сарчашмаи илмӣ ва ҳуқуқиро таҳлил карда, омили расмии Бонки миллии Тоҷикистон барои солҳои 2020–2025, ҳисоботҳои Хазионаи суғуртаи амонату пасандозҳо, беш аз 5 парвандаи судии амалӣ (аз ҷумла парвандаҳои судҳои иқтисодии шаҳри Душанбе ва вилояти Хатлон) ва таҷрибаи қонунгузори хориҷиро (Русия, Қазоқистон, Украина, Иттиҳоди Аврупо) мавриди омузиш қарор додааст. Истифодаи усулҳои гуногуни илмӣ, аз ҷумла методҳои таҳлил, синтез, муқоиса, системавӣ, функционалӣ, таърихӣ, ҳуқуқии муқоисавӣ ва моделсозӣ бо хулосаҳо асоснок шудааст.

Нуктаҳои ба Ҳимоя пешниҳодгардида. Нуктаҳои ба Ҳимоя пешниҳодгардида (дар автореферат сах. 11-12) аз ҷиҳати илмӣ асоснок буда, мафҳуми фаъолияти соҳибкорӣ дар бозори суғурта, аломатҳо ва хусусиятҳои шартномаҳои суғурта, мушкилоти ҳуқуқӣ, самтҳои асосии тақмили қонунгузорӣ, инчунин пешниҳодҳои мушаххаси амалиро дар бар мегиранд. Алоҳида қайд кардан бамаврид аст, ки муаллиф пешниҳоди таҳия ва қабули Кодекси суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, таъсиси Хазионаи миллии кафолати пардохтҳои суғуртавӣ ва институти омбудсмени суғуртаро пешниҳод намудааст, ки дар шароити кунунии рушди бозори суғуртаи Тоҷикистон аҳаммияти калон доранд.

Саҳми шахсии довталаби дарачаи илмӣ. Саҳми шахсии муаллиф дар таҳияи концепсияи таҳқиқот, муайян намудани мақсад, вазифаҳо, объект ва предмети он, чамъоварӣ ва таҳлили ҳуҷҷатҳои меъёрӣ, омили расмӣ ва амалияи судӣ, инчунин дар таҳияи хулосаҳо ва пешниҳодоти амалӣ ифода ёфтааст. Натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия мустақилона ба даст оварда шудаанд, ки бо 9 мақолаи илмии муаллиф (5 мақола дар маҷаллаҳои тақризшаванда) тасдиқ мегардад.

Эродҳо ва нуқсонҳои баҳсталаб. Бо вучуди арзишмандии илмӣ ва амалии таҳқиқот, дар сохтори автореферат ва мазмуни он баъзе эродҳоро зикр кардан мумкин аст:

1. Муаллиф дар қисмати пешниҳодот (сах. 34, 38) зарурати танзими фаъолияти азнавсуғуртакуниро зикр мекунад, аммо таҳлили амиқи вазъи кунунии ин бахш дар бозори суғуртаи Тоҷикистон (ки ширкатҳо ба азнавсуғуртакунии хориҷӣ таъя мекунанд) ва мушкилоти ҳуқуқии марбут ба он (масалан, интиқоли маълумот ба хориҷ, назорати асъорӣ, вобастагӣ ба тағйирёбии қурб) дар автореферат ба таври кофӣ инъикос наёфтааст. Дар рафти ҳимояи ошкоро, аз унвонҷу хоҳиш карда мешавад, ки мавқеи ҳудро нисбат ба механизмҳои самараноки ҳуқуқии танзими азнавсуғуртакуни дар шароити маҳдудиятҳои байналмилалӣ равшан созад.

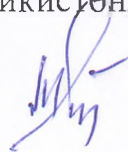
2. Ҳарчанд муаллиф қонунгузори Русия, Қазоқистон, Украина ва ИА-ро таҳлил кардааст, аммо таҷрибаи кишварҳои Осиёи Марказӣ (аз ҷумла Узбекистон, ки дар солҳои охир ислоҳоти ҷиддии суғуртавино гузаронидааст) ва Ҷумҳурии Исломии Эрон (ки дорои низоми пешрафтаи суғуртаи исломӣ – такафул мебошад) ба таври кофӣ мавриди омузиш қарор нагирифтааст. Ба назари мо, ворид намудани таҳлили муқоисавӣ бо ин кишварҳо барои Тоҷикистон, ки ҳам дар доираи шарикии минтақавӣ ва ҳам аз лиҳози мазҳабӣ-фарҳангӣ аҳаммият дорад, муфид мебуд.

Хулосаи умумӣ. Бо вучуди эродҳои зикршуда, онҳо арзиши назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсиониро коҳиш намедиханд. Автореферати диссертатсияи Нурӯллозода Алӣ Нурӯлло дар мавзӯи «Танзими ҳуқуқии

фаъолияти соҳибкорӣ дар бозори хизматрасониҳои суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» (Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) пурра ҷавобгу буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.3. – Ҳуқуқи маданӣ; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ мебошад.

Тақриздиханда:

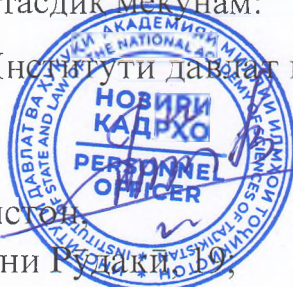
Сарҳодими илмии шуъбаи масоили назариявии давлат ва ҳуқуқи муосири Институти давлат ва ҳуқуқи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

Қодирзода Тоҳир Камар

Имзои Қодирзода Т.Қ. – ро тасдиқ мекунам:

Нозири калони кадрҳои Институти давлат ва ҳуқуқи АМИТ

Давлатмуродзода Б.Д.

09.06.2026

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 50,
тел./ факс 8(992)37 221-65-72; 221-65-85,
почтаи электронӣ: idh@amit.tj,
сомонаи интернетӣ: www.idhamit.tj